

กลวิธีทางภาษาในเพลงพูดที่แสดงอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้

Language Strategies in Narrative Songs Showing the Identities of Southern Thai People

นพวรรณ เมืองแก้ว¹, ชวาลิน เพ่งบุญ¹, อัสมา ทรรศนะมีลาภ¹, และรัชพรธรณ เกษรสิทธิ์¹
Noppawan Muangkaew², Chawalin Pengbun², Asama Tasanameelarp² and Thachapan Kesornsit²

(Received: 28 September 2018; Revised: 3 July 2019; Accepted: 22 July 2019)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ในเพลงพูดแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 กลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ 9 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้ภาษาถิ่น 2) การหยอกเย้าหรือการกล่าวตลกตลก 3) การสะท้อนวิถีชีวิตของคนถิ่น 4) การใช้คำส่ออารมณ์ 5) การใช้คำเรียกญาติ 6) การเล่นคำ 7) การใช้ภาษาต่างประเทศ 8) การใช้คำลงท้าย และ 9) การใช้คำด่า และประเด็นที่ 2 ค้นหาอัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในเพลงพูด พบอัตลักษณ์ทั้งหมด 14 อัตลักษณ์ ได้แก่ 1) คนได้รักความยุติธรรม 2) คนได้ตลกสนุกสนาน ขี้เล่น ต่อปากต่อคำ 3) คนได้มีมนุษยสัมพันธ์ 4) คนได้รักพวกพ้อง 5) คนได้รักบ้านเกิด 6) คนได้รู้จักปรับตัว 7) คนได้รักธรรมชาติ 8) คนได้ขยันศึกษาหาความรู้ 9) คนได้เชื่อในโชคชะตา 10) คนได้เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ 11) คนได้ชอบสังสรรค์ 12) คนได้หัวหมอ 13) คนได้ชอบเล่นการพนัน และ 14) คนได้เคารพผู้สูงอายุ/ผู้อาวุโส

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา เพลงพูด อัตลักษณ์ คนไทยถิ่นใต้

Abstract

This research aims to analyze the language strategies in narrative songs showing the identities of southern Thai people. There are 2 main studies. Firstly, the strategies used to represent southern Thai people identities. It was found that there are 9 linguistic strategies used in the songs; 1) dialect 2) banter or joke 3) natives' lifestyle 4) emotive terms 5) kinship terms 6) pun 7) foreign language 8) final particles, and 9) curse words. Secondly the southern Thai peoples' identities represented by these 14 linguistic strategies include: 1) They love justice 2) They have sense of humor 3) They are friendly 4) They are solidarity 5) They love their homeland 6) They are adjustable 7) They are nature-loving 8) They are diligent for knowledge 9) They believe in fate 10) They believe in superstition 11) They are sociable 12) They are crafty 13) They like gambling, and 14) They respect elder.

Keywords: Language strategies, Narrative songs, Identities, Southern Thai people

¹ คณาจารย์คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

² Lecturer, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Prince of Songkla University Suratthani Campus

บทนำ

เพลงคือสุนทรียศาสตร์ที่อยู่คู่มนุษยมาช้านานและเป็นหนึ่งในสื่อเก่าแก่ที่สุดที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น จากเพลงประจำชนเผ่าที่ร้องประกอบจังหวะง่าย ๆ โดยใช้เครื่องเคาะเครื่องเป่าที่ประยุกต์จากวัสดุทาง่ายตามธรรมชาติ พัฒนาสู่จังหวะดนตรีที่ซับซ้อนและกลายเป็นธุรกิจบันเทิงที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่ เทคโนโลยีที่ใช้ในการสร้างสรรค์เพลงได้รับการพัฒนาขึ้น การกำเนิดขึ้นของ MP3 และการ Download เพลงออนไลน์ อาจส่งผลให้รูปแบบธุรกิจและการฟังเพลงของคนเปลี่ยนไป แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนก็คือ เพลงยังคงทำหน้าที่ในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของสังคมและชุมชน (ฐิตินัน บ.คอมมอน, 2555, หน้า 147)

ภาษาในเพลงเป็นหัวใจของการสะท้อนภาพวิถีชีวิตผู้คนในแต่ละช่วงเวลา เพลงเป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความเป็นตัวตน เนื้อหาและความหมายของเพลงมีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมชุมชนและอัตลักษณ์ นอกจากนี้ เพลงยังทำหน้าที่เป็นสื่อในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของกลุ่มคนเข้าไว้ด้วยกัน การฟังเพลงมิใช่เพียงการสื่อสารระหว่างคนฟังกับเพลงที่ฟังหรือการสื่อสารระหว่างคนฟังกับศิลปินเท่านั้น แต่เป็นการสื่อสารที่เชื่อมโยงผู้ฟังเข้ากับคนอื่นอีกหลายคนที่ได้มีโอกาสฟังเพลงเดียวกัน

เพลงในปัจจุบันมีหลายหลากประเภทและบางประเภทก็เป็นภูมิปัญญาประจำภูมิภาค เพลงพูดเป็นเพลงอีกประเภทหนึ่งที่เชื่อมโยงสื่อสารระหว่างคนฟังเพลงด้วยกัน เพลงพูดมีลักษณะเป็นการร้องสลับกับการพูดและมีดนตรีคั่นและกักลมมาร้องและสลับกับการพูดอีกไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะจบเพลง บทพูดที่ใช้สลับกับการร้องเพลงนั้นมักจะมีเนื้อหาที่สนุกสนาน ขำขัน น่าฟัง และมีความหมายที่น่าสนใจ เพลงพูดในแต่ละภูมิภาคสามารถสะท้อนภาพวิถีชีวิตผู้คนในแต่ละภูมิภาคได้ เพลงพูดในภูมิภาคภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน

เมื่อกล่าวถึงความโดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะซึ่งใช้บ่งบอกความเป็นหมู่คณะและการเป็นสมาชิกของกลุ่มในทางภาษาแล้วย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ อัตลักษณ์เป็นกระบวนการทางสังคมในการเลือกที่จะแสดงลักษณะที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม เมื่อเพลงพูดสะท้อนวิถีชีวิตผู้คนในแต่ละภูมิภาค มีความเป็นลักษณะเฉพาะ จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาที่ใช้ในเพลงพูดจะช่วยให้เราเห็นอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่คนไทยถิ่นใต้ต้องการแสดงออกเพื่อแยกความโดดเด่นและเพื่อแยกตนเองจากผู้อื่น

ในระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้จากกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มข้อมูลที่เป็นบันเทิงคดีภาคใต้ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย การแสดงพื้นบ้าน หนังสือนวนิยาย เพลงบอก เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น กลุ่มข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนถิ่นใต้ได้อย่างน่าสนใจ และกลุ่มข้อมูลอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเช่นกันคือ “เพลงพูด” บทความนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องของการวิถีทางภาษาในเพลงประเภทหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้คือ “เพลงพูด” เพื่อค้นหาว่าเพลงพูดมีวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ได้อย่างไร

ผู้วิจัยตั้งขอบเขตในการศึกษาเฉพาะเนื้อเพลงพูดของศิลปินไทยถิ่นใต้โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากภาษาที่ปรากฏในบทเพลงต้องเป็นภาษาไทยถิ่นใต้เท่านั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก www.youtube.com ระหว่างช่วง พ.ศ. 2558 – 2561 ได้เพลงพูดจำนวน 50 เพลง แต่ละเพลงมีเวลาไม่เท่ากัน เมื่อนับเวลาของทุกเพลงรวมกันแล้ว เป็นเวลาทั้งสิ้น 110 นาที เพลงทั้งหมดร้องโดยศิลปินชาย ในบางเพลงศิลปินชายดัดแปลงเสียงเป็นเสียงผู้หญิงเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในเพลงและทำให้เกิดความสนุกสนาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ผ่านภาษาในเพลงพูดดังกล่าวเพื่อชี้ให้เห็นว่า นอกจากเพลงพูดจะเป็นสื่อบันเทิงที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นพื้นที่ทางภาษาที่ใช้ในการกำหนดตัวตนและเป็นเครื่องมือในการนำเสนอความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ด้วย ผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นในการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ในเพลงพูดพบกลวิธีทางภาษาอะไรบ้างที่ใช้นำเสนออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ และ 2) กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นสะท้อนอัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้อะไรบ้าง มีรายละเอียดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ อัตลักษณ์ และเพลงพูด
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตการวิจัยที่กำหนดไว้
- 3) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ในเพลงพูด โดยใช้ข้อมูลเนื้อเพลงที่ถอดเป็นตัวอักษรแล้ว
- 4) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้

ในงานวิจัยนี้ กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปกลวิธีทางภาษาได้ทั้งสิ้น 9 กลวิธี นำเสนอโดยเรียงลำดับจากกลวิธีที่พบมากไปน้อยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงกลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้

ลำดับ	กลวิธีทางภาษา	ความถี่การปรากฏ (ครั้ง)
1	การใช้ภาษาถิ่น	23
2	การหยอกเย้าหรือการกล่าวตลก	19
3	การสะท้อนวิถีชีวิตของคนถิ่น	18
4	การใช้คำสี่อรรถ	15
5	การใช้คำเรียกญาติ	10
6	การเล่นคำ	10
7	การใช้ภาษาต่างประเทศ	9
8	การใช้คำลงท้าย	9
9	การใช้คำซ้ำ	2
รวม		115

1.1 การใช้ภาษาถิ่น

ฉันทัด ทองช่วย (2534, หน้า 13) กล่าวว่า ภาษาถิ่นเป็นภาษาประจำถิ่นของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นภาษาที่ต้องใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาที่ใช้มาตั้งแต่แรกเกิด ได้เรียนรู้จดจำ สืบทอดและร่วมรับในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เป็นภาษาที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ภาษาถิ่นจึงมีความสำคัญต่อกลุ่มชนผู้เป็นเจ้าของภาษานั้น ๆ การศึกษาภาษาถิ่นจะช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนได้ทางหนึ่ง ภูมิปัญญาของชาวบ้านด้านต่าง ๆ เช่น เพลงกล่อมเด็ก นิทาน ปริศนา คำทาย ชื่อบุคคล ชื่อพืชและชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของเครื่องใช้ ชื่ออาหารเครื่องดื่ม บทสวดในพิธีกรรม รวมทั้งวรรณกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดทั้งสิ้น ดังนั้น ภาษาถิ่นจึงมีความสำคัญคือ เป็นภาษาประจำถิ่นของกลุ่มชนที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสืบทอดต่อเนื่องมาอย่างลูกหลาน โดยผ่านวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์และเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมท้องถิ่น

จากขอบเขตข้อมูลเพลงพูดทั้งหมด ผู้วิจัยสังเกตว่า ในการเปล่งเสียงร้องเพลงมีการใช้ภาษาถิ่นได้ในหลายสำเนียง เช่น สำเนียงจังหวัดนครศรีธรรมราช สำเนียงจังหวัดพัทลุง สำเนียงจังหวัดสงขลา สำเนียงจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น นอกจากนี้ ในเพลงพูดยังมีการใช้ภาษาถิ่นกลางเข้ามาปน กล่าวคือ ใช้คำศัพท์ของภาษาถิ่นได้แต่พูดด้วยภาษาถิ่นกลางและพูดให้มีวรรณยุกต์ที่สูงต่ำสลับกันไป ทำให้เกิดความตลกขบขันแก่ผู้ฟัง ทั้งนี้ ในการอธิบายความหมายนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายด้วยตัวเอง ไม่มีการอ้างอิง เนื่องจากภาษาไทยถิ่นได้ในเพลงพูดนั้นเป็นภาษาแม่ของผู้วิจัยเอง

ตัวอย่างที่ 1

ชาวบ้าน : ท่านนายกครับท่านจะแก้ไขปัญหาหรือเรื่องยางพาราราคาตกต่ำ ทำหรือจะให้ยางขึ้นสูงหวานี้ละครับ

นายก : อ้อตอนนี้อย่างลงต่ำเหวอ

ชาวบ้าน : ครับ ถึงแม้รัฐบาลแทรกแซงราคาแล้วก็ยังไม่สูงขึ้นครับ

นายก : อันนี้เราต้องแก้ไขไปตามขั้นตอน อยากให้ยางราคาสูงขึ้น ผมว่าเวลาเบิกหน้ายางเจาน่าจะหำบันไดมาพาดต้นยาง แล้วเบิกหน้าให้สูง ๆ เข้าไว้ รับรองว่ายางพาราทุกต้น ทุกสวน ต้องขึ้นหมด

ชาวบ้าน : ขึ้นหรือละครับ

นายก : ขึ้นตัดไ้

จากตัวอย่างมีการใช้ภาษาไทยถิ่นได้ในรูปของคำศัพท์ เช่น คำว่า “หรือ” หมายถึง *อย่างไร* คำว่า “หวา” หมายถึง *มากกว่า* จะเห็นได้ว่า มีการพูดสลับกันระหว่างภาษาถิ่นกลางและภาษาถิ่นใต้ตลอดทั้งเพลง คำภาษาถิ่นได้มักได้รับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการอ่อนเสียงทำให้พยางค์สั้นลง (ประภาพรพรณ เสนีตันติกุล, 2528)

ตัวอย่างที่ 2

เพลง : นีหรือคือเมืองกรุง หมายถึงได้มาวันนี้ ตึกราม รถรามากมี แต่ไปไหนที่ ไม่ค่อยถูกทาง

พูด : นิน้อง ๆ น้องออกจากลิฟต์แลกกะเดียวเห็นเกือกพี่มั่งมายอะ

: ไอโหระครับ แหลงได้กะได้ผมอยู่สงขลानीพี่ พันหรือเหล่า

: คือเกือกสูญน้อง แลกกะเดียวฮัน

: ทำพิธีถึงเกือกสุญ นี่มันห่างพาด้านะครับ แล้วที่ถอดตั้งไว้ตรงไหนอะ
 : แลกกะเดียวนั้นพอหลงจากแท็กซี่ พี่ว่าอิม่าชื่อของห่างพาด้านแหละ ถอดตั้งไว้ตรงนี้ พี่
 เข้าไปในลิฟต์ไปชื่อของชั้นบน ลงมาเกือกสุญพื้น ไม่ไว้ใครเอาเสียแล้วน้องเห้อ
 : อ้อ มันก็สมควรสุญแหละครับ แล้วถอดตั้งไว้หน้าลิฟต์ ชั้นชื่อของชั้นสี่ ทีหลังไม่ต้อง
 ถอดพี่ ไม่ต้องถอด

จากตัวอย่างมีการใช้ภาษาถิ่นทั้งในรูปแบบของคำศัพท์และข้อความต่อเนื่อง เช่น คำว่า “แลกกะ
 เดียว” หมายถึง *เมื่อสักครู่* คำว่า “เกือก” หมายถึง *รองเท้า* คำว่า “สุญ” หมายถึง *หาย* ในกรณีคำว่า “สุญ”
 ในภาษาไทยถิ่นกลาง มักปรากฏร่วมกับคำว่า “หาย” เป็นสุญหาย เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย ในขณะที่คำว่า
 “สุญ” ในภาษาถิ่นได้สามารถปรากฏเดี่ยวได้ในตัวอย่างจะเห็นได้ว่า มีการพูดสลับกันระหว่างภาษาถิ่นกลาง
 และภาษาถิ่นใต้ตลอดทั้งเพลง คำภาษาถิ่นใต้มักเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบกร่อนเสียงทำให้พยางค์สั้นลง

ตัวอย่างที่ 3

เพลง : ลาแล้วเมืองกรุง กลับเมืองลุงบ้านเราดีกว่า เมืองกรุงยุ่งเหยิงเฮฮา เพื่อนมันเี่ยว่าเราเซย ๆ
 พุด : หลบบ้านเราหวา หาชื่อของฝากแม่สักหิดแพงอิตายโง
 : ทุเรียนคะ ทุเรียนจันทบุรีคะ
 : เรียนไหรน้อง
 : ทุเรียนหมอนทอง นี่พันธุ์ก้านยาวโล 90 บาท ลูกหนึ่ง 260 อีกลูกนั้นอะ 280 คะ
 : แพงตายโง มันเป็นชี่โดกห่ม่ายอำน้อง

จากตัวอย่างมีการใช้ภาษาถิ่นทั้งในรูปแบบของคำศัพท์และข้อความต่อเนื่อง เช่น คำว่า “หิด”
 หมายถึง *เล็กน้อย* คำว่า “ชี่โดก” หมายถึง *มีเนื้อน้อย* การใช้คำศัพท์บางคำมีนัยของการเปรียบเทียบ คำว่า
 “ชี่โดก” หมายถึง มีกระดูกมากไม่มีเนื้อเป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นว่า สิ่งนั้นไม่มีเนื้อเป็นหลัก สิบเล็ก
 ไม่สมบูรณ์จะเห็นได้ว่า มีการพูดสลับกันระหว่างภาษาถิ่นกลางและภาษาถิ่นใต้ตลอดทั้งเพลง คำภาษาถิ่น
 ใต้มักได้รับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการกร่อนเสียงทำให้พยางค์สั้นลง

ในส่วนของการใช้ภาษาถิ่นได้ในเพลงพุด ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาเชิงอำนาจบางอย่างที่เกี่ยวข้อง
 กับการใช้ภาษาถิ่นได้สลับกับการใช้ภาษาถิ่นกลาง กล่าวคือ ในเพลงพุดจะมีช่วงที่เป็นเพลงร้องและเป็นช่วง
 ที่มีการพูดสนทนากัน ในช่วงสนทนาจะเกิดจากบุคคลสองฝ่ายพูดคุยสลับกันไปมาหรือเป็นการถามตอบกัน
 ไปจนจบเพลง ในบางเพลงจะมีการสมมติสถานการณ์ที่เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ที่มีอำนาจสูงกว่ากับ
 ผู้ที่มีอำนาจต่ำกว่า เช่น นาย ก กับชาวบ้าน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอำนาจสูงกว่าจะพูดโดยใช้ภาษา
 ถิ่นกลาง ในขณะที่ชาวบ้านจะใช้ภาษาถิ่นใต้ในการสื่อสาร สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ใช้ภาษาถิ่นกลางจะเป็น
 บุคคลภายนอกกลุ่มที่มีอำนาจเข้ามาจัดการปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจาก
 ปัญหานั้นเป็นผู้ถูกระทำ ทั้งนี้ ในสถานการณ์การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะปิดบทพุดด้วยวิธีการแก้ไขที่เป็น
 ความตกลงขบขันและเป็นวิธีการที่ไม่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เป็นการเสียดสีสังคมของ
 ผู้ประพันธ์เพลงว่าไม่สามารถเยียวยาปัญหาของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง ในทางหนึ่ง สถานการณ์ของเพลง
 พุดสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่และความล้มเหลวในการปฏิบัติงานของนักการเมืองหรือกลุ่มคนชั้นปกครอง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบการใช้ภาษาแบบ “ทองแดง” คำว่า “ทองแดง” ตามพจนานุกรมภาษาไทยในได้ พุทธศักราช 2525 (2546, หน้า 166) หมายถึง การพูดภาษากลางปนภาษาใต้หรือพูดเพี้ยน ระบบเสียงของภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้มีตรงกันหรือใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ทั้งระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ที่มีที่ต่างกันเพียงบางส่วนซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ลักษณะภาษาทองแดงเกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อชาวไทยภาคใต้พูดภาษาไทยกลางก็มักจะนำเอาลักษณะเฉพาะบางประการเกี่ยวกับระบบเสียงที่แตกต่างกันนี้ไปปนเข้าไปในการพูด เช่น ระบบเสียงพยัญชนะในภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้มีความแตกต่างกันเล็กน้อย ทั้งในตำแหน่งพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นประสมและพยัญชนะท้าย ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้มีลักษณะเป็นทั้งวรรณยุกต์ระดับและวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ แต่จะแตกต่างกันในเรื่องจำนวนหน่วยเสียง กล่าวคือ ภาษาไทยกลางมีจำนวน 5 หน่วยเสียง ส่วนภาษาไทยถิ่นใต้มีจำนวน 5-7 หน่วยเสียง ดังนั้น ในการพูดภาษาไทยกลางของชาวไทยภาคใต้บางคน จึงมักออกเสียงวรรณยุกต์สับสนผิดเพี้ยน (ปรีชา ทิชนิพนธ์, 2549)

นอกจากนี้ ในเพลงพูดการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความตลกขบขัน ในอีกมุมมองหนึ่ง ความตลกดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่ใช้แบ่งแยกกลุ่มคน กล่าวคือ คนที่พูดไม่ชัดจะถูกจัดให้เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความไม่เท่าเทียมกับคนที่พูดได้ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 4

- พูด : กลับจากต่างจังหวัดเที่ยวนึกคิดว่าอ้าปากไม่คายออก ไม่ได้ยิ้มเลย
 : แล้วยิ้มอะที่ไม่ยิ้ม
 : ยิ้มไปตะ มั่นขจัดเอาเออ
 : ขจัดไอหระอะ
 : เขาเขียนไว้ที่เสแยกว่า ควันดำทำให้อากาศเป็นพิษว่า จงช่วยกันขจัดควันดำว่า
 : เอากันเข้าไปแหละ ไออันที่เขาเขียนเขาหมายถึงว่า ควันดำรถยนต์
 : เอ้า ภูหนารู้อยู่ ภูนี้กว่าควันดำกินหมากแหละ

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ภาษาทองแดงในคำว่า “ควันดำ” (พินดำ) เสียงปฏิพากย์ที่เกิดคู่กันคือ เสียง /khw/ กับเสียง /f/ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของคนไทยถิ่นใต้

ตัวอย่างที่ 5

พิธีกร : เลียนแบบดารา ของเรานั้นนะครับ เราจะให้ท่านได้พบกับนักร้องหนุ่มรูปหล่อท่านแรก ขอเชิญครับ (เสียงปรบมือ) คุณจะร้องเพลงอะไรไม่ทราบครับ

- ดาราเลียนแบบ : ของแช่ครับ
 พิธีกร : แช่ไหนละครับ
 ดาราเลียนแบบ : พี่แช่ ดนุพล แก้วกาญจน์ครับ
 พิธีกร : อะ เชิญร้องได้เลยครับ

จากตัวอย่างปรากฏการใช้ภาษาทองแดงในคำว่า “แช่” (แจ้) เสียงปฏิพากย์ที่เกิดคู่กันคือ เสียง /ch/ กับเสียง /c/ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของคนไทยถิ่นใต้

1.2 การหยอกเข้าหรือการกล่าวติดตลก

กลวิธีนี้พบมากเป็นลำดับที่ 2 ในเพลงพูด เป็นกลวิธีที่ช่วยสร้างสีสันให้กับผู้ฟัง การกล่าวติดตลกมีหลายรูปแบบ แต่ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ตลกขบขันแบบใด มักจะประกอบด้วยอะไรสักสองอย่างที่ไม่เข้ากัน คนเราจะรู้สึกขำได้ก็ต่อเมื่อเรามองเห็นความไม่เข้ากันของสองสิ่งนี้ (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2548, หน้า 18)

ตัวอย่างที่ 6

พิธีกร : อย่างฟินหะครับ

น้องไฟ : ฟินไปใส่เหล็กตัดมาคะ

พิธีกร : กันขโมย

น้องไฟ : ไม่ใช่กันขโมยแหละ กันพันทูนนิ

พิธีกร : อ้อ ไปตัดฟันมา ทำไม่ไม่เหมือนของคนอื่นเขาหะ

น้องไฟ : พอดีเหล็กลวดเหม็ด คุณหมอละเลยแนะนำให้ใช้เหล็กพลก้อ้อย

พิธีกร : แล้วอย่างตาละครับ น้องไฟ ไปใส่คอนแทคเลนส์มาหะหรือครับ ถึงได้แดง

น้องไฟ : (หัวเราะ) ไม่ใช่ ไม่ใช่ ใสนี้ไปเมายาตองมานิ (หัวเราะ)

จากตัวอย่างมีการปูพื้นฐานการเสริมสวของน้องไฟในการตัดฟัน และเมื่อมีการพูดคุยต่อเนื่องพิธีกรจึงเข้าใจไปว่า เป็นการพูดถึงการเสริมสวอย่างอื่น แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น ลักษณะดังกล่าวเป็นความตลกขบขันที่มีพื้นฐานบนความไม่เข้ากันของสองอย่างคือ 1) ลักษณะตาแดงของน้องไฟที่พิธีกรคิดว่าเกิดจากการใส่คอนแทคเลนส์ 2) ความจริงคือ ตาแดงเพราะกินยาตอง ความไม่เข้ากันทั้งสองอย่างนี้ เมื่อเกิดคู่กันทำให้ผู้ฟังเกิดความตลกขบขัน

ตัวอย่างที่ 7

หมอ : ข้าวตา ตาเป็นโรคอะไรต้องบอกหมอมาตรง ๆ นะ หมอจะได้จัดยาให้

ตา : มันเข็ดลูกเหอ เข็ดเอด เข็ดหลัง เข็ดเสียเหม็ดนิลูก

หมอ : ตาไปรอข้างนอกก่อนนะ แล้วหมอจะจัดยาให้ แล้วยายหะเป็นอะไรหะ

ยาย : เหน็ดลูกเหอ เหน็ดปลายมือ เหน็ดปลายตีน (เสียงสั้น ๆ) เหน็ดเสียเหม็ด

หมอ : ตั้งแต่หมอมายูภาคใต้เนี่ย รู้สึกว่าทางภาคใต้จะมีโรคใหม่เกิดขึ้นแล้ว คือคนไข้ส่วนใหญ่จะเป็นโรคเข็ดกับโรคเหน็ด ข้าวแล้วนั้นพี่ชายที่ยืนอยู่หน้าห้องละทำไมหน้าซีดเหงื่อโชกเป็นโรคอะไรหะ เข้ามาก่อนซิ

คนไข้ : แพ้ครับแพ้ย

หมอ : แพ้อะไรหะ แพ้แก๊ส แพ้อากาศ หรือแพ้ผงซักฟอก เดี่ยวเอายาแก้แพ้ไปกินก็แล้วกันนะ

คนไข้ : ถึงกินก็หมาหายมัย

หมอ : ข้าวแพ้อะไรละถึงกินยาไม่หาย

คนไข้ : ฮาย แพ้ปอ ที่ข้างโรงยบาลนิ มันอียาไซร์เหล่า

จากตัวอย่างเป็นสถานการณ์การรักษาโรคของแพทย์และคนไข้ มีการปูพื้นฐานของการรักษาอาการเหน็บชา ปวดเมื่อยของคุณตาและคุณยาย และเมื่อมีการพูดคุยต่อเนื่อง แพทย์จึงเข้าใจไปว่า เป็นการพูด

ถึงการรักษาอาการของโรคอย่างต่อเนื่อง แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น ลักษณะดังกล่าวเป็นความตลกขบขันที่มีพื้นฐานบนความไม่เข้ากันของสองอย่างคือ 1) อาการความผิดปกติของร่างกาย คืออาการแพ้ 2) ความจริงคือ แพ้การพนัน ความไม่เข้ากันทั้งสองอย่างนี้ เมื่อเกิดคู่กันทำให้ผู้ฟังเกิดความตลกขบขัน

1.3 การสะท้อนวิถีชีวิตของคนถิ่น

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ในเพลงพูดมีการกล่าวถึงวิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้ในหลายประเด็น ทั้งที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น การอพยพของคนท้องถิ่นไปทำงานในเมืองหลวง การปรับตัวของคนถิ่นเมื่อไปอยู่ในชุมชนเมือง การใช้ชีวิตแบบเน้นธรรมชาติไม่ปรุงแต่ง อาหารการกิน การประกอบอาชีพ และการศึกษา เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 8

เพลง : จดหมายเตือนไว้อยาไปบางกอกเมืองใหญ่ ของแพงเพื่อนหล้าอย่าไปเพื่อนเคยจ้งจำ จะหลงน้ำคำของคนบางกอกพูด : กลัวแล้วหล้าเหอของกรุงเทพ แพงเกิน อย่าไปเลย วันก่อนเริ่มไปกินนมเงิน เพราะว่าหม้ายต่างค์ กะว่าอิกินสักจานแหละ หาแล้วกินผักมาก ๆ หวนน้ำตามเข้าไปอิมเองมันแหละ แต่ว่าตอนกินนั้นเริ่มสงสัยอยู่แล้วแหละ ว่าไซร์แม่ค้ำมันแลเอา แลเอา พอกินเสร็จเรียกแม่ค้ำเก็บต่างค์ แม่ค้ำว่าขนมเงินหนึ่งจานให้กินฟรีไม่คิดเงิน คิดแต่ค้ำผัก สะตอสี่ฝัก ถั่วสามมัด แดงหกลูก โบโระพาหนึ่งมัด ผักบั้งสี่กำ ห้าสิบบาท เป็นลมเลยหล้าเหอ

วิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้นิยมรับประทานผักเป็นเครื่องเคียงในมื้ออาหารเสมอ จากตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้ที่แตกต่างจากคนกรุงเทพฯ ฯ ในเรื่องของการกินอยู่กล่าวคือ ตามร้านอาหารต่าง ๆ ในภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีบริการให้รับประทานผักฟรี แต่ร้านอาหารในกรุงเทพฯ ฯ คิดค่าบริการในส่วนนี้

ตัวอย่างที่ 9

เพลง : ครูแก้ว จบชั้น ป.4 แกะโคคดี แก่ได้เป็นครู สมัยก่อนใคร ๆ ก็รู้ คนเป็นครู ป.4 มากมาย ศิษย์ทั่วไปได้ดีบได้ดี

ครูแก้ว : อ้าว นักเรียนทั้งหลาย เหียบ ๆ อย่าโห อย่าใจ อย่าฉาว ถ้าใครไม่เชื่อครู เดี่ยวครูไล่ออกไปนอกห้องเลย

เพลง : ครูแก้ว แก้วผู้ผิดถูก รักเด็กเหมือนลูกหวังปลูกให้ได้ดี เด็ก ๆ ทะเลาะตบตี ครูแก้วมีความยุติธรรม ไม่ใจดำให้คนนินทา

จากตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่กล่าวถึงการประกอบอาชีพของคนไทยถิ่นใต้นิยมยึดถือ บุคคลที่จะมาประกอบอาชีพรับราชการครูในอดีตไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาในระดับที่สูงมาก ในตัวอย่าง ตัวละครที่ชื่อครูแก้วรับราชการครูด้วยวุฒิการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากการรับราชการครูในปัจจุบันที่ต้องมีคุณสมบัติจบการศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น

ตัวอย่างที่ 10

ครูแก้ว : เขาเหละน้ำเพื่อเป็นการประหยัด ครูจึให้นักเรียนรดข้าวหอมมาโรงเรียนทุกวัน อ้าว เด็กชายแดงบ้านเธอแกงอะไร

นร.: แงงไก่อ่ครับ

ครูแก้ว : เด็กชายดำหละ

นร. : แงงปลาจ้องม้องครับ

ครูแก้ว : เด็กชายเล็กหละ

นร. : คัวฉิ่งฉิ่งกับปลาลังเจียนครับ

ครูแก้ว : ดีมาก คดข้าวมาเยอะ ๆ ครูได้อาโลกุหรือยงคองมาเผื่อ กินให้หอมใช้กันทั้งห้องเลย

จากตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่กล่าวถึงวิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้ในเรื่องการกินอยู่ อาหารการกิน เป็นวัตถุดิบในห้องกิน ไม่ได้ปรุงแต่งหรือได้รับอิทธิพลจากภายนอก อาหารที่รับประทานเป็นอาหารพื้นบ้าน ทำง่าย นอกจากนี้ยังเห็นความเป็นพวกพ้องที่ร่วมรับประทานอาหารพร้อมกัน และการนำอาหารจากที่บ้าน มารับประทานที่โรงเรียนก็เป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตของคนไทยถิ่นใต้ในช่วงวัยของการเป็นนักเรียน

1.4 การใช้คำสี่อรรถ

กลวิธีนี้เป็นลักษณะการเลือกสรรคำศัพท์เพื่อนำมาใช้สื่อหรือแสดงอารมณ์ความรู้สึกในแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดอรรถรสในการเล่าเพลง การใช้คำสี่อรรถนี้มักใช้คำศัพท์ที่เป็นภาษาถิ่นใต้ ทั้งยังเป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยสื่อสารอารมณ์ของคนถิ่นใต้ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 11

พูด : หลบบ้านเราหว่า หาซื้อของฝากแม่สักหิด แพงอิตายโหง

: ทุเรียนคะ ทุเรียนจันทบุรีคะ

: เรียนไหนน้อง

: ทุเรียนหมอนทอง นี่พันธุ์ก้านยาว โล 90 บาท ลูกหนึ่ง 260 อีกลูกนั้นอะ 280 คะ

: แพงตายโหง มันเป็นขี้โดกหม้ายอำน่อง

จากตัวอย่างที่ 11 มีการใช้คำศัพท์สี่อรรถ เช่น คำว่า “อิตายโหง” “ตายโหง” คำนี้เมื่อนำมา ประกอบกับคำใด จะทำให้คำนั้นมีความหมายที่มากขึ้น เช่น แพงอิตายโหง จะมีความหมายว่า แพงมากถึงมากที่สุด คำนี้จึงช่วยสื่ออารมณ์ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 12

ชาวบ้าน : ท่านนายกครับท่านจะแก้ไขปัญหาหรือ เรื่องยางพาราราคาตกต่ำ ทำหรือจะให้ยางขึ้นสูงหว่านึ่ละครับ

นายก : อ้อตอนนี้อย่างลงต่ำเหรอ

ชาวบ้าน : ครับ ถึงแม้รัฐบาลแทรกแซงราคาแล้วก็ยังไม่สูงขึ้นครับ

นายก : อันนี้เราต้องแก้ไขไปตามขั้นตอน อยากให้ยางราคาสูงขึ้น ผมว่าเวลาเบิกหน้ายางเราน่าที่จะหาบันไดมาพาดต้นยาง แล้วเบิกหน้าให้สูง ๆ เข้าไว้ รับรองว่ายางพาราทุกต้น ทุกสวน ต้องขึ้นหมด

ชาวบ้าน : ขึ้นฟรีละครับ

นายก : ขึ้นตัดใจ

ชาวบ้าน : ะได้ ว่าไฉ้ย

จากตัวอย่างเป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับการร้องเรียนปัญหาของชุมชนต่อท่านนายก นายกได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ซึ่งชาวบ้านคิดว่า วิธีการแก้ไขปัญหานายกแนะนำเป็นวิธีที่ใช้ไม่ได้ผล จึงเกิดการใช้คำสี่อวามณ์แบบผิดหวังและมีอวามณ์เบื้ออหน้ายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คำว่า “อะโด” อาจะจัดเป็นคำอุทานเพื่อแสดงอวามณ์ความรู้สึกดังกล่าว คำนี้จึงช่วยสี่อวามณ์ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 13

พูด : อ้าว ไหนว่าใช้ หายแล้วเออเดี๋ย

: ฮาย ใช้ไอหฺรอะ ไอโหมบ้านเราแล้วชอบใส่ร้ายคนอื่น หว่าเราเป็นวัดโรคคว่า

: แล้วเดี๋ยเป็นไอหฺรอะแล้ว

: วัดโรคแคไหน ฎไปตรวจที่โรงพยาบาล หมอบอกคว่าเป็นโรคผาหฺร้ง นู

: ฮันหฺ

: เป็น ทีปี หมอคว่า

: แล้วหายแล้ว แล้วฮันหฺ

: หายแล้วได้แล้วแหละ

: หายแล้วได้เห็นยังผอมจ้านอยู่

: ฮาย ตอนนี้อย่างแต่ไอกับหอบแล้วแหละ (เสียงไอ)

จากตัวอย่างมีการใช้คำศัพท์สี่อวามณ์คือ คำว่า “จ้าน” คำนี้เมื่อนำมาประกอบกับคำใด จะทำให้คำนั้นมีความหมายที่มากขึ้น เช่น ผอมจ้าน จะมีความหมายว่า ผอมโซ ผอมมากถึงมากที่สุด คำนี้จึงช่วยสี่อวามณ์ได้อย่างชัดเจน

1.5 การใช้คำเรียกญาติ

การใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยคำนี้ถึงเรื่องความอาวุโสเป็นอันดับต้น คำเรียกญาติเป็นสัญลักษณ์แทนการให้ความสำคัญกับความมีอาวุโส ในบางกรณีพบว่า คำเรียกญาติอาจจะแสดงให้เห็นการแบ่งแยกฝ่ายเป็นฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่

ตัวอย่างที่ 14

เพลง : ดีเจชุมชน แฟนทุกคน คนชอบฟัง รายการอีดัง แฟนเพลงเขารอท่า เอฟเอ็มเก้เก้ เก้เก้กรรร้อยหนึ่ง ร้อยห้า เก้เก้แปด โทรขอฟังตะ เพลงดั่งสามช่า โทรมาได้เลย

ดีเจ : หัวดีดีครับ หัวดีดีครับ พบกันเป็นประจำทุกวันอีกแล้วครับ ทางสถานีวิทยุแห่งนี้ อยากร้องเพลงไหน ขอเพลงไหน โทรกันมาได้เลยครับ ถ้าเป็นสาวแก่แม่หม้าย หรือลูกสาวสวย ๆ ก็โทรมาได้เลย (เสียงโทรศัพท์ดั่ง) มาตรฐานพอแหล่งถึงก็โทรมาพอดี หัวดีดีครับ

คนฟัง : ค่ะ หัวดีดีคะอาชา

ดีเจ : เสียงหวาน โทรมาจากไหนครับ

คนฟัง : ไม่ไกลไม่ไกล แค ๆ อาณีคะ

จากตัวอย่าง การใช้คำเรียกบุคคลที่ไม่ได้สนิทสนมหรือรู้จักกันสามารถใช้คำเรียกอื่นเรียกได้ เช่น “น้า” แต่ในตัวอย่างมีการเลือกใช้คำเรียกญาติ “อา” ซึ่งใช้เรียกน้องชายของพ่อ ซึ่งให้เห็นว่า การให้ความสำคัญกับคำเรียกญาติที่เน้นฝ่ายพ่อนี้อาจแฝงอุดมการณ์เชิงอำนาจแบบปิตาธิปไตยหรือผู้ชายเป็นใหญ่ การเลือกใช้คำเรียกญาติช่วยสะท้อนสภาพความเป็นไปของสังคมได้อีกมิติหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 15

คนฟัง : เพลงไอโหระอ่า เพลงเก่า ๆ ของฉัตรชัย มงคลทอง ไอโหระ ไหรวง พลวง ๆ อ่า
 ดีใจ : อ้อ ของฉัตรชัย มงคลทอง ผมหายหมดแล้ว
 คนฟัง : ถูกต้องแล้ว ถูกต้องแล้ว
 ดีใจ : เออ โผง ๆ ตึกใจไปเรา มอบให้กับใครมั่งอ่าครับ
 คนฟัง : มอบให้อาซิม อาซ้อ อาม่า อากัง แล้วก่าพ่อตา แม่ยาย ออ แม่ยายไม่มอบให้หว่า แกตายแล้ว แล้วก่ามอบให้ลูกสาวคนเล็ก ลูกสาวคนโต แล้วก่าลูกสาวที่ยังไม่เกิด ดี
 ดีใจ : เตี่ย ๆ เอापันนี้ดีหว่า ไปยกสำมะโนทะเบียนบ้านมาให้หมัดทั้งโคตรพ่อโคตรแม่โคตรตา ยาย แล้วจะจัดให้

จากตัวอย่างปรากฏคำเรียกญาติหลายคำ ได้แก่ อาซิม อาซ้อ อาม่า พ่อตา แม่ยาย และลูกสาว คำเหล่านี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของระบบครอบครัว สื่อถึงระบบอาวุโส นอกจากนี้ ยังปรากฏคำเรียกญาติของคนที่มีเชื้อสายจีนร่วมด้วย ทำให้เห็นความสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีนและความสัมพันธ์ทางสายเลือดของชาติไทยกับชาติจีนอีกด้วย

1.6 การเล่นคำ

กลวิธีนี้เป็นศิลปะการใช้ภาษารูปแบบหนึ่ง ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวรรณศิลป์ ถ้อยความต่าง ๆ ที่ปรากฏจึงมีลูกเล่นที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน การเล่นคำช่วยเสริมให้ข้อความธรรมดากลายเป็นข้อความพิเศษที่สร้างความประทับใจได้ จากข้อมูลทีวีเคาระห์พบการเล่นคำหลายรูปแบบ เช่น การใช้คำคล้องจอง การพวนคำ คำพ้องเสียง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 16

เพื่อน : (เสียงกดโทรศัพท์) ฮาโหล ๆ นั่นใครหลงอะ แม่เออ นิยม ๆ แม่ ห๊ะ ออไม่ได้หลบก่อนแม่เหื่อ ยังไม่ได้หลบก่อน ไอโหรนะ อ้อ ฮาย ให้โอินไปก่อนตะ ให้โอินไปก่อน ไม่ได้ เขาไม่ยอม ฮาย ไม่ต้องคร่ำว โอินไปเลย ให้โอินไปก่อนนิ
 ซาลี : ไอโหรอะพล ให้โอินตั้งไปให้ใคร
 เพื่อน : เขามาขอปลานี ที่วัดหนองไต้แลกว่า กูว่าให้ปลาโอินไปก่อน ปลาตุ๊ก ปลาช่อนกูไว้แกง

จากตัวอย่างปรากฏการเล่นคำชนิดคำพ้องเสียงคือ คำว่า “โอิน” ในที่มี 2 ความหมาย ได้แก่ 1) คำว่า “โอิน” ที่เป็นคำนาม หมายถึง ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง และ 2) คำว่า “โอิน” ที่เป็นคำกริยา หมายถึง ยอมมอบให้หรือเปลี่ยนแปลงให้สิทธิของบุคคลหนึ่งตกไปเป็นของอีกบุคคลหนึ่ง เสียงที่พ้องกันนี้ทำให้เกิดความไม่เข้ากันก่อให้เกิดความตลกอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 17

พูด : เอาหละ คุณเก่งภาษาอังกฤษ คุณสามารถร้องเพลงฝรั่งได้มั๊ยเล่า
 : ใ้ย๋ สบายมาก อายว่าแต่เพลงฝรั่งเลย ขนาดลิเกนิผมยังร้องเป็นภาษาอังกฤษได้ สองวันนี้
 จะเดินทางไปสาธิตลิเกอังกฤษ ที่ลิสแองเจลลอส
 : เขาเรียก ลอสแองเจลลอส

จากตัวอย่างปรากฏการเล่นคำแบบผวนคำ คือ ลอสแองเจลลอส ผวนเป็น ลิสแองเจลลอส เป็นศิลปะการใช้ภาษาอีกรูปแบบหนึ่งหรือเรียกว่า “การเล่นทางภาษา” ที่คงเสียงพยัญชนะต้นแล้วสลับเสียงสระพยัญชนะท้าย (ถ้ามี) และวรรณยุกต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชวนรื่นความหมายประจำคำหรือเพื่อสร้างความสนุกสนานจากความหมายที่แฝงอยู่ (ตามใจ อวิรุทธิโยธิน, 2546, หน้า 1)

1.7 การใช้ภาษาต่างประเทศ

ในภาษาไทยมีคำยืมจากภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กันจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีการหยิบยืมภาษาของชาติอื่นมาใช้ จากข้อมูลที่ว่าเคราะห์พบว่า เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 18

พูด : ผมอยากจะทราบว่า คุณเนี่ยเคยคุยกับฝรั่งบ้างไหมครับ
 : ใ้ย๋ เมื่อบานนี้ ผมยังคุยกันอยู่เลย
 : ฝรั่งเขาถามคุณว่าไงครับ
 : ฝรั่งเจอผม ถามผมว่า *what time is it?*
 : แปลว่ายังไงครับ
 : วัดไทยทำด้วยอิฐอิฐ
 : แล้วคุณตอบฝรั่งเขาไปว่าไงครับ
 : ผมตอบ เยส วัดไทยทำด้วยอิฐ อังกฤษทำเวย์ซีเมนต์บิล็อก

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำภาษาต่างประเทศในรูปแบบของคำถาม *what time is it?* แปลว่ากี่โมงแล้ว แต่ในตัวอย่างได้แปลเป็นอีกความหมายหนึ่ง โดยใช้ความพ้องเสียงระหว่างคำภาษาอังกฤษกับภาษาไทย โดยแปลว่า วัด (what) ไทย (time) อิฐ (it) ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นความไม่เข้ากันและเกิดเป็นความตลกขบขันด้วย

ตัวอย่างที่ 19

เพลง : เกิดเป็นคน ออย่าเป็นคนวุ่นวาย รีบเรียนเข้าไว้ ได้เอาไปใช้งาน จงขยัน จงขยัน อย่าเกียจคร้าน
 จะได้ทำงานทำการดี

พูด : ไหนคุณลองร้องลิเกภาษาอังกฤษให้ผมฟังสิ
 : สบาย เดอะซัน อีส คัมมิง โยแอม วอกกิงเดอะทรี เดอะเบิร์ตอิสออนเดอะแชร์ โยด้อทเคร์มั้งก็
 วินเดอะซันไท์ทาดาวน์ เฮียเดอะชานมิวสิค ใ้ย๋เ่งเดอะหนั่งและก็สตี๊ก

: ไอคำสติ๊ก ภาษาอังกฤษไม่มีนิ

: เพราะมันไม่มีนะสิ ถึงต้องใช้ทับศัพท์ คนดูอย่างงู ลิกเขาจะร้อง ไอ้เพ่งเดอะหนังและก็สติ๊ก ทดเดอะพิก สติ๊กปี ไอ้อัย ไอ้อเอ็มไอเค แอร์กลาย ลิกอันเคอร์เดอะทรี (เสียงดนตรี เก็ง ๆ) (เสียงปรบมือ) ดี ดี เก็ง !!! ยอด ยอด

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำภาษาอังกฤษหลายคำต่อเนื่อง ในรูปแบบของการว่าบทลิก บรรยาย เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นการผสมผสานภาษาอังกฤษเข้ากับศิลปวัฒนธรรมของไทยได้อย่างลงตัว ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินในการรับฟัง

1.8 การใช้คำลงท้าย

ในภาษาไทยมีหมวดคำลงท้ายปรากฏใช้ คำลงท้าย หมายถึง คำที่ใช้ลงท้ายคำหรือประโยค ในภาษาไทยมีคำลงท้าย 2 ประเภท คือ คำลงท้ายที่ใช้แสดงความสุภาพ และคำลงท้ายที่ใช้แสดงสถานะของเหตุการณ์ (นววรรณ พันธเมธา, 2558) จากข้อมูลที่วิเคราะห์พบว่า คำลงท้ายที่ปรากฏใช้มีลักษณะเป็น คำลงท้ายที่ใช้แสดงความสุภาพ

ตัวอย่างที่ 20

พิธีกร : เลียนแบบคนดังท่านสุดท้ายวันนี้จะให้ท่านได้พบกับ นักร้องชายใบหน้าสวย (เสียงปรบมือ)

ดาราเลียนแบบคนที่ 4 : หวัดดีคะ

พิธีกร : มาร้องเพลงหรรษา

ดาราเลียนแบบคนที่ 4 : มาร้องเพลงคะ

พิธีกร : จะร้องเพลงของใครคะ

ดาราเลียนแบบคนที่ 4 : ของพี่เบิร์ดคะ

พิธีกร : เบิร์ดไหนหะคะ

ดาราเลียนแบบคนที่ 4 : ธงไชย แมคอินไตย์คะ

พิธีกร : ร้องเพลงอะไรหะคะ

ดาราเลียนแบบคนที่ 4 : คู่กัดคะ / นกกึ่งตอง โผลงมาเกาะตรงนกเอี้ยง อออีเอียง เอียงกัน ตลอดเวลา (วรรคสุดท้ายใส่เอื้อนแบบลูกทุ่ง)

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำลงท้ายเพื่อแสดงความสุภาพในการสื่อสาร ได้แก่ คำว่า “ครับ” ของผู้ชาย และคำว่า “คะ” ของผู้หญิง นอกจากคำลงท้ายจะแสดงออกถึงความสุภาพแล้วยังเป็นคำที่บ่งชี้เพศอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า คำลงท้ายจะไม่ปรากฏในกรณีที่เพลงที่มีเฉพาะภาษาถิ่นได้เท่านั้น

1.9 การใช้คำต่ำ

กลวิธีนี้พบน้อยที่สุด คำต่ำในภาษาไทยได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยในหลายด้าน เช่น ในเรื่องความเชื่อทางศาสนา ความประเพณีและการปฏิบัติตน การให้ความสำคัญกับหน้าตา ความเจริญรุ่งเรือง การประกอบอาชีพ และการพูด (อรทัย ชินอักษรพงศ์, 2557) จากข้อมูลพบว่า คำต่ำถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความสนิทสนมและความเป็นกันเอง

ตัวอย่างที่ 21

พิธีกร : เลียนแบบคนดังท่านที่ 2 จะให้ท่านได้พบกับนักร้องหนุ่มอีกสักคนครับ เชิญครับ
(เสียงปรบมือ) อยากจะทราบว่าร้องเพลงของใครครับ

ดาราเลียนแบบคนที่ 2 : อริสซั่ม เบ็ญจศรี

พิธีกร : เพลงอะไรอะครับ

ดาราเลียนแบบคนที่ 2 : ใจไม่ด้านปอครับ

พิธีกร : เชิญเลยครับ

ดาราเลียนแบบคนที่ 2 : เมื่อความรักตะลึกละไหลตะล้นมา เช็ดลูกตามันกลั้นเอาไว้ไม่ได้นาน ไช
ไม่ด้านปอ ไชไม่ด้านปอ

ผู้ชม : ฮ่า ๆ ใส้หัวหมา

จากตัวอย่างปรากฏการใช้คำท่า “ใส้หัวหมา” เป็นคำท่าโดยมีความหมายเปรียบเพื่อให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยจะเปรียบกับสัตว์ในที่นี้คือ สุนัข ทั้งยังช่วยสร้างความสนิมสนมและความเป็นกันเองให้กับผู้ฟังอีกด้วย

2. อัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในเพลงพูด

ตารางที่ 2 แสดงอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้และกลวิธีที่สนับสนุนอัตลักษณ์นั้น ๆ

ลำดับ	อัตลักษณ์ของคนถิ่นใต้	กลวิธีทางภาษาที่พบ								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	คนได้รักความยุติธรรม	✓	✓		✓		✓		✓	
2	คนได้ตลกสนุกสนาน ชี้เล่น ต่อกปากต่อคำ	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
3	คนได้มีมนุษยสัมพันธ์	✓	✓		✓		✓		✓	✓
4	คนได้รักพวกพ้อง	✓	✓		✓	✓	✓		✓	
5	คนได้รักบ้านเกิด	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
6	คนได้รู้จักปรับตัว	✓	✓		✓		✓	✓	✓	
7	คนได้รักธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
8	คนได้ขยันศึกษาหาความรู้	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
9	คนได้เชื่อในโชคชะตา	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
10	คนได้เชื่อเรื่องไสยศาสตร์	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
11	คนได้ชอบสังสรรค์	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
12	คนได้หัวหมอ	✓	✓		✓		✓		✓	
13	คนได้ชอบเล่นการพนันขันต่อ	✓	✓	✓	✓		✓		✓	
14	คนได้เคารพผู้สูงอายุ/ผู้อาวุโส	✓	✓		✓	✓	✓		✓	

ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้ที่พบในเพลงพูดและกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อสนับสนุนและสื่อสารอัตลักษณ์นั้น ๆ แบ่งได้เป็น 14 กลุ่ม ได้แก่ 1) คนได้รักความยุติธรรม 2) คนได้ตกลงสนุกสนาน ซี้เล่นต่อปากต่อคำ 3) คนได้มีมนุษย์สัมพันธ์ 4) คนได้รักพวกพ้อง 5) คนได้รักบ้านเกิด 6) คนได้รู้จักปรับตัว 7) คนได้รักธรรมชาติ 8) คนได้ขยันศึกษาหาความรู้ 9) คนได้เชื่อในโชคชะตา 10) คนได้เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ 11) คนได้ชอบสังสรรค์ 12) คนได้หัวหมอ 13) คนได้ชอบเล่นการพนันขันต่อ และ 14) คนได้เคารพผู้สูงอายุ/ผู้อาวุโส จากตารางแสดงอัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้พบว่า กลวิธีทางภาษาที่พบในทุกอัตลักษณ์ ได้แก่ การใช้ภาษาถิ่น การหยอกเย้าหรือกล่าวติดตลก การใช้คำส่ออารมณ์ การเล่นคำ และการใช้คำลงท้าย บางกลวิธีจะพบในบางอัตลักษณ์เท่านั้น เช่น ในอัตลักษณ์คนได้รักพวกพ้องและคนได้เคารพผู้สูงอายุ/ผู้อาวุโสจะพบกลวิธีการใช้คำเรียกญาติ ในอัตลักษณ์คนได้ตกลงสนุกสนานและคนได้มีมนุษย์สัมพันธ์จะพบกลวิธีการใช้คำต่ำ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

อัตลักษณ์เป็นกระบวนการทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่จะแสดงลักษณะที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม ไม่ใช่สิ่งที่ได้รับมาอยู่ก่อนแล้วหรือเป็นผลผลิตที่สำเร็จตายตัว ดังนั้น อัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้คือลักษณะที่คนได้บอกความเป็นตัวเอง ลักษณะดังกล่าวมีความเฉพาะตัวแตกต่างจากกลุ่มคนในภูมิภาคอื่น

อัตลักษณ์หนึ่งที่โดดเด่นคือ ลักษณะการใช้ภาษาถิ่นใต้จะผสมผสานไปกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากการวิจัยยังพบว่า ในกลุ่มของภาษาถิ่นใต้ก็ยังปรากฏภาษาย่อยอีกจำนวนมากหรือที่เรียกว่า สำเนียง เช่น สำเนียงนครศรีธรรมราช สำเนียงสุราษฎร์ธานี สำเนียงสงขลา เป็นต้น ภาษาถิ่นย่อยเหล่านี้ล้วนใช้เพื่อสื่อสารกับคนไทยถิ่นใต้ด้วยกัน ภาษาจึงเป็นเครื่องมือแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นด้วย

อัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว หากแต่มีการนำเสนอตัวตนของคนกลุ่มย่อย ๆ ซ่อนอยู่ สำหรับการันภาษาถิ่นปะปนกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศก็เพื่อสื่อสารกับคนนอกและแสดงให้เห็นว่า ภาษามีความลื่นไหลไม่หยุดนิ่งเช่นเดียวกับอัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้ที่พร้อมจะเปิดรับและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมหรือด้านพื้นที่เพื่อสื่อสารกับคนนอกและแสดงความทันสมัย สอดคล้องกับที่วิมลมาศ ปฤษฎากุล (2550, หน้า 332) กล่าวว่า อัตลักษณ์ความเป็นคนใต้ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับพื้นที่ทางกายภาพก็ได้ เพราะในพื้นที่ที่ทางความคิดหรือความทรงจำ อัตลักษณ์ความเป็นใต้ก็สามารถแสดงตัวตนและอำนาจของอัตลักษณ์ได้ ยังผลให้คนใต้พลัดถิ่นสามารถดำรงความเป็นใต้ อยู่ในเมือง ในกรุงเทพฯ ฯ และในภูมิภาคอื่น ๆ ได้

ในส่วนของกลวิธีทางภาษาในการเล่นคำและการใช้คำลงท้ายสื่อถึงอัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้เป็นคนหัวหมอและรักพวกพ้อง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปอย่างชัดเจน สอดคล้องกับที่วิมลมาศ ปฤษฎากุล (2550, หน้า 333) กล่าวว่า ความเป็นคนหัวหมอ ความรักพวกพ้อง กลายเป็นภาพแทนของความเป็นคนใต้ในความรับรู้ของสังคม

ในส่วนของการใช้คำและกลุ่มคำก็แสดงถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำหยอกเย้าหรือการกล่าวติดตลกที่ช่วยแสดงถึงความสนุกสนานตลกเฮฮาและชอบการสังสรรค์ที่เป็นอัตลักษณ์

ของคนไทยถิ่นใต้ การใช้คำเรียกญาติช่วยแสดงความเหนียวแน่นในระบบเครือญาติของคนไทยถิ่นใต้ ดังที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเพลงพุดมีการใช้กลวิธีทางภาษาและวรรณศิลป์เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ที่หลากหลายโดดเด่น โดยการสร้างคุณค่าและความหมายเฉพาะให้กับความเป็นคนไทยถิ่นใต้ ทำให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นใต้ผ่านมุมมองสี่อับนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตของคนไทยถิ่นใต้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้อัตลักษณ์คนไทยถิ่นใต้ที่พบในการวิจัยครั้งนี้อาจจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงหรือทับซ้อนกับอัตลักษณ์ของคนไทยถิ่นอื่น ๆ ก็ตาม แต่อัตลักษณ์เหล่านี้ก็ยังสะท้อนให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะตัวที่เปรียบเสมือนเครื่องหมายการค้าของกลุ่มคนไทยถิ่นใต้ได้

บรรณานุกรม

- กาญจนา เจริญเกียรติบรร. (2548). *การวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องตลกภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทัส ทองช่วย. (2534). *ภาษาและอักษรถิ่น (เน้นภาคใต้)*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ฐิตินัน บ. คอมม่อน. (2555). เพลงและอัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชน:จรัล มโนเพ็ชรกับบทบาทของนักร้องทางวัฒนธรรมดนตรีล้านนา. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*, 6(2), 145-179.
- ตามใจ อวิรุทธิโยธิน. (2546). *กลไกและรูปแบบของการผวนคำในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรรณ เสนีตันติกุล. (2528). *การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชและสงขลา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ทิชนิงค์. (2549). ลักษณะภาษาทองแดงของชาวไทยภาคใต้. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 1(1), 79-97.
- โรม ศรีธรรมราช. (2558). *รวมเพลงใต้เพลงพุดตลก*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2561 จาก https://www.youtube.com/watch?v=Gg_YIrEtnSE
- วิมลมาศ ปฤชากุล. (2550). *อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีภาคใต้ (พ.ศ. 2522-2546)*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำด่าในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(2), 57-76.